

7. Přílohy

7.1 Případová studie pracovnice v sociálních službách paní K. – říjen 2013

Osobní data:

Paní K. je 40 let, pochází z Příbrami, momentálně žije v malé vesnici za Prahou, pracuje v sociálních službách, má ukončené základní vzdělání. Je rozvedená a žije se svým dvacetiletým synem v rodinném domě.

Sociální a rodinná anamnéza:

Rodiče paní K. jsou středoškolsky vzdělaní lidé, jejichž manželství lze označit za šťastné a fungující. Paní K. má příjemné vzpomínky na dětství, má o pět let starší sestru, se kterou udržuje přátelský a pravidelný kontakt. Paní K. nedokončila střední odbornou školu, sama říká, že na učení nemá vloh, že raději něco dělá manuálně, než aby se trápila nad nějakými písemnostmi.

Paní K. se ve dvaceti letech vdala a porodila svého jediného syna. S manželem se po čtyřech letech rozvedla kvůli psychickému a fyzickému týrání (k tomuto tématu se dále vyjadřovat nehodlá, což ani pro účely této případové studie není podstatné). V současné době má stálého přítele, který se k ní dle jejích slov chová velmi pěkně. Nebránila tomu, aby se její syn pravidelně stýkal s jejím bývalým manželem, ale syn svého otce stejně odmítá, už několik let se nevidají.

Porozvodová situace pro ni byla náročná, byla matkou na mateřské dovolené, neměla dostatek financí, nastěhovala se do nového domu, který však musela opravit, neboť dům byl značně poškozený. Říká, že jí velkou oporou tehdy byli rodiče, kteří jí pomáhali nejen finančně, ale i s péčí o syna.

Syn paní K. nyní studuje třetím rokem na střední odborné škole. Měl časté zdravotní problémy, trpěl vývojovou dysplazií kyčelního kloubu, která byla řešena operativně, ani nyní nelze říct, že by byl plně zdrav, bolest a určitá pohybová nemotornost přetrvává. Kvůli svému zdravotnímu stavu nastoupil do školy až v osmi letech a třetí

třídu opakoval. V současné době prospívá ve škole dobře, má přátele, s matkou si rozumí.

Paní K. vždy pracovala především v manuálních profesích, po mateřské dovolené měla problém s uplatněním (registrována na Úřadu práce jeden rok), střídala různá zaměstnání, nejdéle pracovala jako prodavačka na benzinové pumpě, kde však byl problém s dojížděním. Poté se dozvěděla od známého, že když si udělá rekvalifikační pečovatelský kurz, tak ji přijme do právě otevíraného domova pro seniory, paní K. si rekvalifikační kurz udělala, avšak slíbenou pracovní pozici v domově nakonec nezískala.

Paní K. si hledala zaměstnání v sociálních službách, ale opět byla pět měsíců registrována jako uchazeč o zaměstnání na ÚP, v této době se aktivně věnovala dobrovolnictví, dvakrát týdně docházela za starší paní, které pomáhala s nákupy, sebeobsluhou apod. Paní K. tuto dobrovolnickou zkušenost zpětně hodnotí velmi pozitivně, říká, že se cítila mnohem lépe, užitečná a někým chtěná, značně jí to posílilo sebevědomí. Navíc dobrovolnictví vykonávala v organizaci, která ji později zaměstnala a kde pracuje dodnes.

Poté pracovala již v oboru jako terénní pečovatelka, následně v domově pro osoby se zdravotním postižením, kde ji však kvůli nedodržení pracovní kázně propustili (během noční směny pobývala několik hodin na internetu), nyní pracuje v domově pro seniory, kde se cítí šťastná a spokojená.

Současné poměry:

Nyní je paní K. zaměstnána jako pracovnice v sociálních službách v domově pro seniory, zde se jí líbí a je tu spokojená. Trochu žehrá na špatné finanční ohodnocení, v sociálních službách již pracovala a zde je plat zatím nejnižší. Svou práci považuje za důležitou, avšak ve společnosti málo ceněnou. Chová se ke klientům tak, jak by si přála, aby se ve stáří chovali k ní.

V rámci zaměstnání musí absolvovat nový akreditovaný kurz pracovníka v sociálních službách, sice má pečovatelský kurz i praxi, ale současný zaměstnavatel dle zákona požaduje i tento kurz, který jí bude proplacen. Paní K. ke kurzu přistupuje pozitivně, doufá, že ji naučí lépe komunikovat s klientem a především prakticky rozšíří její

dovednosti. Trochu se obává, zda teorie nebude příliš náročná, neboť má problémy s učením.

Paní K. má mnoho přátel, vážnou partnerskou známost, žije spolu se svým synem. Je společenská, klidná a spokojená jak v osobním, tak pracovním životě.

Sociální diagnóza:

Náročnost situace paní K. spočívala v tom, že za prvé byla rozvedenou matkou s malým dítětem a za druhé má ukončené pouze základní vzdělání. Z těchto důvodů byla ve svém životě opakovaně registrována na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. Paní K. se tedy musela vyrovnat s velmi nepříznivou situací, kterou nakonec překonala. Absolvovala rekvalifikační kurz a uplatnila se v profesi, která obohacuje nejen ji, ale i klienty.

K získání zaměstnání jí pomohli přátelé a také zkušenosti s dobrovolnictvím. Dobrovolnictví považuje za velmi prospěšné, pomohlo jí získat nové odborné zkušenosti, posílit sebevědomí, aktivně překlenout období nezaměstnanosti a nakonec i nalézt stálé zaměstnání, kde pracuje již přes rok.

Sociální terapie:

Na případu paní K. se ukazuje důležitost nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, přímo učebnicově je zde vidět, jak rekvalifikační kurz a dobrovolnictví může být odrazovým bodem k získání placeného zaměstnání.

Za důležité považuji i dobré sociální zázemí, paní K. se mohla v nejtěžším období svého života opřít o své rodiče a přátele. I díky této podpoře okolí dokázala opustit svého manžela a stát se plně samostatnou ženou, která vychovala syna a našla si uspokojivé pracovní uplatnění.

Sociální terapii vzhledem k současné velmi dobré situaci paní K. vynechávám.

7.2 Případová studie uchazeče o zaměstnání pana E. – říjen 2013

Osobní data:

Panu E. je 27 let, pochází z malé vesnice poblíž Telče, úspěšně absolvoval vyšší odbornou školu, dále bakalářské studium na vysoké škole. V současné době žije s rodiči a je dva měsíce registrován na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání.

Sociální a rodinná anamnéza:

Rodiče pana E. jsou středoškolsky vzdělaní, jejich manželství lze označit jako fungující, pan E. vzpomíná na své dětství veskrze pozitivně. Nejdříve žili ve vícegeneračním domě, ale prarodiče poměrně záhy zemřeli, takže nyní zde bydlí pouze rodiče, pan E. a jeho o sedm let mladší bratr.

Do školy také pan E. chodil rád, po gymnáziu se rozhodl jít na vyšší odbornou školu, kde získal titul diplomovaný specialista v oboru sociální práce. Poté absolvoval tříleté bakalářské studium veřejné správy. Během svých studií vykonával různé krátkodobé brigády především v manuálních profesích.

Pan E. po ukončení svého studia v roce 2009 pracoval jako poštovní doručovatel. Poté se přestěhoval do Prahy, kde bydlel nejdříve se třemi spolubydlíci v pronajatém bytě, ale docházelo mezi nimi k častým konfliktům. V té době dělal příležitostné brigády, na Úřadu práce byl registrován jako uchazeč o zaměstnání, od svých známých se dozvěděl o možnosti být dobrovolníkem v domově pro osoby se zrakovým postižením, kam také nastoupil. Dle svých slov trochu počítal s tím, že ho tam později zaměstnají, neboť takto zde sehnala placené zaměstnání jedna jeho kamarádka. Měsíc zde působil jako dobrovolník, poté jej přijali na plný pracovní úvazek jako aktivizačního pracovníka.

Pan E. v domově pracoval souvisle pouze devět měsíců, s přestávkami jej propouštěli a přijímali, nejprve jej přijali na pět měsíců, poté byl dva měsíce registrován na Úřadu práce, následně jej opět přijali na čtyři měsíce, nyní je opět registrován na Úřadu práce a hledá si nové zaměstnání. Důvod, proč byl na dva měsíce propuštěn, tkví v tom, že jej v určitém období nepotřebovali, s tím, že mu řekli, že kdyby měl za dva měsíce stále ještě zájem, tak může nastoupit. Z toho důvodu je bez nároku na podporu v nezaměstnanosti, neboť nemá odpracovanou potřebnou dobu 12 měsíců.

Pan E. si své práce v domově velmi vážil, s klienty zařízení vycházel velmi dobře. Pana E. práce v sociálních službách velmi naplňuje a baví, má k ní silný vztah, ale zároveň je trochu demotivován nedostatečnými příjmy, říká, že uživit případně manželku s dítětem by ze svého platu rozhodně nezvládl.

Současné poměry:

V současné době je pan E. dva měsíce registrovaný na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. Žije u rodičů, nepobírá podporu v nezaměstnanosti, životní minimum ani příspěvek na bydlení. Je svobodný a bezdětný, nemá žádnou vážnou partnerskou známost. Denní režim je naplněn volnočasovými aktivitami a pracemi v domácnosti, občas chodí na kolo, občas s přáteli posedět do místní hospůdky. Říká, že chodí čím dál později spát a čím dál později vstává, žije převážně v noci. Denně mnoho času věnuje sledování televizi, část dne také tráví na internetu, kde hledá každý den práci. Aktivně se zajímá o politické dění doma i ve světě. Politika ho velmi zajímá, je to jeho největší záliba, i když on sám to za zábavu nepovažuje, vidí v tom mnohem hlubší význam.

Problém je, že dojíždění na pracovní pohovory je velmi náročné finančně, protože v okolí jeho vesnice žádná volná místa nejsou, pracovní uplatnění hledá především v Praze, doprava do Prahy však stojí příliš mnoho peněz, což si nemůže dovolit, takže se zatím zúčastnil jen jednoho výběrového řízení.

Hledá práci nejen v oboru, ale i mimo obor, zatím neúspěšně. Za hlavní problém považuje to, že se neumí příliš prodat, působí na potenciální zaměstnavatele málo sebevědomě a asertivně. Pan E. má snížené sebehodnocení, mluví o sobě jako o ošklivém a nezajímavém člověku. Další problém vidí v tom, že nemá dostatečnou praxi v oboru, nikdy nedělal sociálního pracovníka, ale „pouze“ aktivizačního.

Sociální diagnóza:

Pan E. je dva měsíce registrován na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, jeho nezaměstnanost je tedy krátkodobá. Pan E. žije v oblasti, kde je problém sehnat jakoukoliv práci, dojíždět do větších měst na pohovory si může dovolit jen občas vzhledem ke své nepříliš dobré finanční situaci.

Pan E. je vzdělaný, má necelý rok praxe v sociálních službách, klientky v zařízení si chválily jeho empatii, obětavost a vysoké nasazení, přesto jej už podruhé propustili s tím, že možná ho v budoucnu opět přijmou. Takové chování už pan E. nechce dále snášet, proto si hledá zaměstnání jinde.

Psychický stav je relativně dobrý, problém spočívá především v nízkém sebehodnocení, což bylo však patrné ještě před jeho nezaměstnaností. Mluví o sobě s despektem, své obavy občas zlehčuje vtipem. Je narušena struktura dne, chybí pevný a pravidelný režim.

Zdravotní stav je dobrý. Pan E. si občas stěžuje na to, že je příliš tlustý, že moc jí a měl by více sportovat, ale na to je příliš líný a nemá nad sebou nikoho, kdo by ho k tomu donutil. Pan E. má váhu relativně v normě, lze hovořit maximálně o mírné nadváze, bylo by fajn, kdyby si našel další sportovní aktivitu, neboť na kole v podzimním období už jezdit nechce.

Sociální terapie:

S panem E. jsme hovořili o možnosti dobrovolnictví, které by mu pomohlo získat nové pracovní zkušenosti, povzbudilo by ho a motivovalo, ale hlavním úskalím je, že pan E. pochází z malé vesnice, do větších měst se prakticky nedostane, neboť si to nemůže dovolit. Takže pravidelné dojíždění je momentálně nereálné. Pan E. by se mohl realizovat na vesnici v rámci sousedské výpomoci, případně popřemýšlet o dobrovolnické službě, kde by mu měla být proplacena cesta a zároveň i ubytování s jídlem.

Pan E. by se měl naučit asertivitě a snažit se budovat sebevědomí. Jeho nezaměstnanost je krátkodobá, má velkou šanci najít uplatnění, především v sociálních službách jsou muži obecně hodně ceněni.

7.3 Případová studie uchazeče o zaměstnání pana S. – říjen 2013

Osobní data:

Panu S. je 37 let, jeho národnost a státní příslušnost je ruská, narodil se v Moskvě, kde také vystudoval střední odbornou školu ukončenou maturitní zkouškou. V roce 1989 se natrvalo přestěhoval spolu s rodiči a mladším bratrem do Prahy, kde bydlí dodnes. V současné době je evidovaný na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání.

Sociální a rodinná anamnéza:

Pan S. má v České republice trvalý pobyt, do Prahy se spolu s rodinou přestěhoval po absolvování střední odborné školy kvůli neutěšené politické a hospodářské situaci v jeho rodné zemi. Po svém příjezdu měl trochu problém se začleněním, neboť jako Rusa jej česká ostře protisovětská společnost odmítala. Dle jeho blízké kamarádky slečny L. se i nyní „stydí za to, že je Rus, nedokáže využít svůj ruský jazykový potenciál“, ale s tímto názorem se pan S. neztotožňuje, na svou ruskou národnost je hrdý. Poměrně rychle se naučil český jazyk a získal první pracovní uplatnění – především v manuálních profesích.

Později se profesně vzdělával a prošel několika zaměstnáními v oblasti IT správy a údržby. Tento obor ho bavil a zajímal, avšak jeho poslední práce jej nenaplňovala, podmínky na pracovišti nebyli příliš dobré, proto podal výpověď.

Pan S. má poměrně kvalitní vztah s rodiči, pravidelně se s nimi stýká, také se svým o dvanáct let mladším bratrem si rozumí. Manželství matky a otce není ideální, dochází mezi nimi k častým konfliktům. Pan S. své dětství považuje za šťastné, dospívání však již bylo výrazně ovlivněno špatným politickým klimatem v zemi, hospodářskou reformou a inflací.

Současné poměry:

Pan S. je svobodný, bezdětný, žije sám v panelovém bytě 1+1. Je vedený již sedmý měsíc Úřadem práce jako uchazeč o zaměstnání. První měsíce žil především z úspor a z podpory v nezaměstnanosti, která mu byla vyplácena ÚP pět měsíců, nyní pobírá příspěvek na bydlení a životní minimum, příležitostně si přivydělává. Zaměstnání hledá přes internet, posílá životopisy a chodí na přijímací pohovory. Párkrát se setkal s ostrou diskriminací a

xenofobním chováním ze strany zaměstnavatelů, kdy mu v jedné firmě doslova řekli, že „zde pracuje už jeden Slovák, dalšího cizince nechtějí“.

Odešel ze zaměstnání z vlastní vůle a neočekával, že by měl takový problém sehnat nové. Z celé situace se cítí frustrovaný, svou nezaměstnanost vidí jako osobní neúspěch, myslí si, že se měl více sebevzdělávat v oboru, studovat cizí jazyky. A zároveň být při přijímacích pohovorech více průbojný, sebevědomý, a měl se „umět lépe prodat“.

Denní režim pan S. je naplněn volnočasovými aktivitami, odpočinkem, hledáním zaměstnání. Pravidelně se stýká s rodinou, chodí ven, jezdí na kole, účastní se různých kulturních akcí. Jeho blízká kamarádka slečna L. je taktéž nezaměstnaná, radí mu v otázce styku s úřady, on jí pomáhá s nákupy, vařením atd. S přáteli, které vídal před dobou své nezaměstnanosti, se příliš nestýká, má pocit, že řeší úplně jiné problémy než on, převážně rodinné. Navíc přátelé chodí posedět většinou do restaurace, kavárny, což pro pana S. není momentálně finančně únosné. Necítí se být přímo osamělý, přátelé mu příliš nechybí, ale spíše izolovaný od veškerého dění – nemůže zajít na různé kulturní akce, pozvat případně nějakou ženu na schůzku atd. Svůj dosavadní život vidí jako jedno velké osobní selhání, že mu tzv. „ujíždí vlak“, když nemá práci, manželku a děti. Říká: „Bez zaměstnání jsou mé šance na seznámení minimální, která žena chce neschopného a nezaměstnaného muže?“

V současné době zřejmě neudrhuje žádný hlubší partnerský vztah, občas se zmíní akorát o své bývalé přítelkyni, se kterou se před cca rokem rozešli a definitivně ukončili veškerý kontakt.

S rodiči je to momentálně komplikované, matka na pana S. tlačí, aby se s ní vrátil do Ruska. Dále mu vyčítá, že je nezaměstnaný, shazuje ho a pravidelně mu upakuje, že ničeho ve svých skoro čtyřiceti letech nedosáhl a proč se více nesnaží.

Sociální diagnóza:

Pan S. je již 7 měsíců registrovaný na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, jeho nezaměstnanost spadá ještě do kategorie krátkodobé nezaměstnanosti. Jeho referenční skupinou je jeho taktéž nezaměstnaná kamarádka, s pracujícími lidmi se příliš nestýká. Také neudrhuje nijak výrazné vztahy s ruskou komunitou v Praze. Česky hovoří skoro jako rodilý mluvčí, v psaném projevu má občas drobné chyby, čte a rozumí bez problému i odbornému a uměleckému textu. Hovoří plynule rusky, anglický jazyk spíše pasivní.

Psychicky se cítí hůře než v době zaměstnanosti, obává se, jak to bude dál. V případě nouze se může přestěhovat zpátky k rodičům, ale to považuje za nejhorší variantu, se kterou momentálně nechce počítat. Občas propadá apatii a lhostejnosti, ale po většinu času je schopen normálně fungovat a plnit své povinnosti v domácnosti, při styku s úřady atd.

Zdravotní stav je dobrý, trpí mírnou hypercholesterolémií, která se zjistila v okamžiku, kdy chtěl kvůli nedostatečným příjmům darovat krevní plazmu. Nakonec z dárcovství sešlo. Chodí na procházky, občas vyjíždí na kole, tedy i pohybová aktivita je v normě.

Sociální terapie:

Pan S. by se mohl účastnit rekvalifikačního kurzu, případně se jinak samostatně dozdělovat ve svém oboru. Bylo by dobré, aby se spolu se sociální pracovníci zaměřili na nácvik asertivity při ústních přijímacích pohovorech a předem si společně připravili odpovědi na případné otázky eventuálních zaměstnavatelů. Také by měla s panem S. projít jeho životopis, zda něco neopomněl a zda má jeho životopis požadovanou formu. Případně zpracovat na psaní motivačních dopisů, které může pan S. rozesílat spolu se životopisem.

Pan S. krátkodobě navštěvoval sdružení, jež pravidelně pořádá kurzy pro cizince, kteří hledají v ČR zaměstnání, sdružení nabízelo především výuku základů českého jazyka a počítačové gramotnosti, s čímž pan S. problém nemá. Ale svépomocné skupiny cizinců by pro něho ze socializačního hlediska mohly být dobré, mohl by získat nové pracovní kontakty, naučil by se pracovat v kolektivu a více se prosazovat.

Případně by se mohl zapojit do Job klubu, neboť je na Úřadu práce veden déle než 5 měsíců, zde by se naučil správně prezentovat sebe sama, zvládat stres spojený s nezaměstnaností, osvojit si nové komunikační dovednosti.

Další variantou může být dobrovolnictví v různých zařízeních, kam by mohl docházet párkrát týdně, aby neztratil pracovní návyky a získal nové zkušenosti i mimo svůj obor, což by mu také mohlo být ku prospěchu při hledání zaměstnání.

K Job klubu se staví pozitivně, vidí v tom možnost dalšího seberozvíjení se v oblasti komunikace s eventuálními zaměstnavateli a v nácviku asertivity. K dobrovolnictví se staví vlažně, dle svých slov už je z pomáhání druhým vyčerpán, nevidí v tom žádné přínosy pro sebe, ale pouze pro druhé. Chce se plně zaměřit na získání placeného zaměstnání.

7.4 Případová studie uchazečky o zaměstnání paní M. – listopad 2013

Osobní data:

Paní M. je 38 let, pochází z Pelhřimova, nyní žije v menším městě ve Středočeském kraji, je vdaná a má dvě děti. Úspěšně absolvovala střední odbornou školu zakončenou maturitní zkouškou. V současné době je již rok registrována na Úřadu práce jako uchazečka o zaměstnání.

Sociální a rodinná anamnéza:

Paní M. má dva mladší sourozence, s rodiči neměla dobré vztahy, proto se také ve svých sedmnácti letech od nich odstěhovala. S mladší sestrou udržuje nadále blízký vztah, paní M. jí pomáhá s péčí o těžce nemocného syna.

Navzdory předčasnému odchodu od rodičů bez problémů dostudovala střední odbornou školu, vdala se a ve dvaceti letech porodila své první dítě. Vzhledem k nefungujícímu manželskému soužití se rozvedla, znovu vdala a s druhým manželem má nyní sedmileté dítě. V současné době žije s druhým manželem a svými dětmi v činžovním bytě.

Paní M. má bohaté pracovní zkušenosti, šestnáct let pracovala na České poště, kde ji však propustili kvůli takzvané nadbytečnosti. Poté se paní M. snažila prosadit v různých zaměstnáních, jeden čas se snažila podnikat, poté pracovala v cukrárně a jako pokojská. Problém nastal, když si v důsledku své práce pokojské natolik pohmoždila záda, že byla několik měsíců na nemocenské. Po ukončení pracovní neschopnosti se registrovala na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání.

V době své nezaměstnanosti se díky své kamarádce dostala k dobrovolnické činnosti, kterou dělá dodnes. Náplň jejího dobrovolnictví spočívá především v doučování romských dětí. Zpočátku byla vyděšena z toho, že se má věnovat šesti malým, nezbedným dětem najednou, ale postupně si zvykla. V dobrovolnictví vidí neocenitelnou zkušenost, která jí dodává sílu a zvyšuje sebevědomí, neboť děti ji respektují, je vidět, že její úsilí má nějaký význam a dobré výsledky. Zpětnou vazbu jí dává zlepšující se školní prospěch dětí a zároveň i pozitivní vztah, který k ní děti mají.

V posledním roce si také udělala rekvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách. Na práci v sociálních službách se cítí být připravena, ale přiznává, že v nynější situaci si

nemůže moc vybírat, takže by byla vděčná za jakoukoliv pracovní nabídku. Několikrát se jí stalo, že by ji přijali pouze na poloviční úvazek, což je vzhledem k tomu, že by musela poměrně daleko a draze dojíždět, neefektivní varianta.

Současné poměry:

Paní M. je velmi aktivní, prosociálně orientovaná žena, její hlavní denní náplň spočívá v péči o děti a domácnost, hledání zaměstnání. Zaměstnání hledá převážně přes internet (zhruba obden) a skrze přátele a známé. Pravidelně dvakrát týdně jako dobrovolnice doučuje romské děti. Také brigádně pracuje (dohoda o práci) v místním rychlém občerstvení, což ji netěší, byla zvyklá na práci úřednice, ale navzdory tomu je nucena v této nevyhovující pozici setrvat, neboť jakékoliv, byť minimální, příjmy jsou pro ni a pro její rodinu rozhodující. Vztahy s manželem a dětmi jsou velmi dobré, trápí je pouze výrazné dluhy.

Paní M. se snaží situaci řešit, nepodléhat negativním náladám, často si připomíná, že její nezaměstnanost a finanční problémy jsou sice zátěžovou životní situací, ale také situací, která není nezvratná. Paní M. si uvědomuje, že na rozdíl od své sestry má velké štěstí, že má dvě zdravé děti. Snaží si vážit toho, co v současnosti má, nikoliv žehrat na nepříznivý osud.

Psychický a zdravotní stav paní M. je dobrý. Nepodléhá úzkosti, sebeobviňování, svou nezaměstnanost se snaží řešit. Není narušena struktura dne, denní režim je u paní M. zachován. Díky své rodině se stále snaží, hledá si přivýdělký, sebevzdělává se apod. Má vytvořené kvalitní sociální vazby.

Sociální diagnostika:

Paní M. je registrována na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání jeden rok, její nezaměstnanost je tedy dlouhodobá. Třebaže je dlouhodobá nezaměstnanost chápána jako výrazně ohrožující faktor pro jedince i jeho okolí, tak u paní M. nejsou patrné žádné vážné dopady v oblasti sociální, psychické ani psychosociální. Problém paní M. je především ekonomický.

Paní M. pobírala prvních pět měsíců podporu v nezaměstnanosti, poté podporu při rekvalifikaci. V současné době pobírá životní minimum a čeká na schválení příspěvku na

bydlení. Paradoxně jí v otázce dávek neporadili na Úřadu práce, ale rady se jí dostalo od matek žáků, které paní M doučuje.

Sociální terapie:

Paní M. je ukázkový příklad, jak dobrovolnictví a rekvalifikační kurzy přispívají k aktivizaci uchazeče o zaměstnání. Její odhodlanost najít zaměstnání a svou situaci řešit je také podmíněna dobrým sociálním zázemím, podporou ze strany rodiny, přátel a známých.

Paní M. by se mohla prostřednictvím portálu MPSV více zorientovat v přehledu dávek, zda by nedosáhla na některé další dávky ze systému státní sociální podpory (konkrétně přídavek na děti) a ze systému sociální pomoci (konkrétně doplatek na bydlení), neboť příjmy v rodině jsou skutečně velmi nízké. Případně věc konzultovat se sociální pracovníci.

7.5 Případová studie uchazečky o zaměstnání slečny Q. – říjen 2013

Osobní data:

Slečně Q. je 27 let, narodila se v menším středomoravském městě, kde zakončila všeobecné gymnázium maturitní zkouškou, poté úspěšně absolvovala magisterský program zaměřený na učitelství českého jazyka a občanské výchovy. V současné době žije v Praze a je již 14 měsíců registrována na Úřadu práce jako uchazečka o zaměstnání.

Sociální a rodinná anamnéza:

Matka slečny Q. je středoškolsky vzdělaná žena, která pracovala jako pečovatelka, nyní je dlouhodobě nezaměstnaná, živena svým manželem. S matkou nikdy neměla důvěrný vztah, matku označuje jako výrazně labilní, úzkostnou, mírně depresivní. Otec slečny Q. je vysokoškolsky vzdělaný, po většinu života pracoval jako kriminalista, od léta tohoto roku působí jako vychovatel v dětském domově. Slečna Q. má s otcem blízký vztah, otce považuje za citlivého, empatického, inteligentního muže, který se obětavě přizpůsobuje své manželce. Slečna Q. je jedináček, který postrádal matčin zájem a výrazně se identifikoval se svým otcem.

Slečna Q. prožívala bouřlivé dospívání plné vzdoru vůči matce, byla výrazně umělecky založená, takže se pohybovala na alternativní hudební scéně, za přátele měla sociálně znevýhodněné jedince, jedince závislé na alkoholu a drogách atd. Sama s drogami výraznější zkušenost nemá. Sama o sobě říká, že její jedinou závislostí bylo jídlo, ve čtrnácti letech byla léčena kvůli podezření z anorexie, dodnes má problémy s jídlem, trpí občasným záchvatovitým přejídáním, má nadměrnou spotřebu sladkých potravin.

Před nástupem na vysokou školu byla hospitalizovaná na 6 týdnů na psychiatrické klinice kvůli psychickému zhroucení. Na vysokou školu nastupovala nerada, obor učitelství ji příliš nelákal, přála si studovat filozofii a bohemistiku. Přesto si na školu poměrně rychle zvykla, se spolužáky však příliš dobře nevycházela. Psychické problémy nebyly v době studií výrazné.

Po úspěšném absolvování vysokoškolského studia pracovala jako asistentka u lidí se zdravotním postižením, v téže době se jako dobrovolnice věnovala i primární prevenci na druhém stupni základních škol, jezdila též jako dobrovolnice na pobytové akce dětí se

zdravotním postižením. Dobrovolnictví se pravidelně věnovala jeden rok, chápala to jako příležitost pro získání praxe a zároveň jí to dodávalo větší sebevědomí. Dále soukromě doučovala vietnamské děti českému jazyku. Poté odjela na tři měsíce do Německa, kde pečovala o starší těžce nemocnou paní.

V roce 2010 se přestěhovala do Prahy, kde pracovala jako šatnářka, vyučovala děti cizince a následně získala zaměstnání na pražské základní škole. V této škole pak pracovala do srpna roku 2012, kdy ukončila pracovní poměr kvůli špatným podmínkám na pracovišti.

Současné poměry:

Slečna Q. je bezdětná, momentálně bez stálého partnera, žije sama v pronajatém bytě 1+1. Je již čtrnáctý měsíc vedena na Úřadě práce jako uchazeč o zaměstnání, momentálně si přivydělává především hlídáním dětí, jazykovou korekcí a dalšími příležitostnými brigádami, pobírá příspěvek na bydlení a životní minimum, prvních pět měsíců své nezaměstnanosti pobírala podporu v nezaměstnanosti. Zaměstnání hledá především skrze známé, internetové inzeráty prakticky vůbec nesleduje, nemá k nim důvěru. Ráda by se vrátila do svého původního zaměstnání učitelky, neboť podmínky na bývalém pracovišti se uklidnily, personální obsazení se zcela změnilo, hledají se nové pracovní síly a slečna Q. je informovala, že by se ráda vrátila, zatím jí byl nezávazně přislíben možný nástup od ledna 2014.

Psychický stav slečny Q. je relativně stabilizovaný, ambulantně dochází k psychiatrovi, kde je léčena pro hraniční poruchu osobnosti a s tím spjatou depresi. Přesto její stav není neměnný, po většinu doby se cítí relativně dobře, ale občas mívá záchvaty úzkosti a vyčerpanosti, odmítá v takových chvílích vycházet ven. Z toho důvodu není spolehlivá, co se týče docházky k psychiatrovi, ve styku s Úřadem práce také není příliš přesná. Její nezaměstnanost ji značně vyčerpává, zhoršuje její psychický stav, prohlubuje deprese a úzkost, cítí se často velmi osaměle, říká, že být na vše sama je v současné době v Praze velmi obtížné.

Slečna Q. má mnoho přátel, známých. Je výrazně společenská, ale málokdy někam sama vyrazí, většinou si zve návštěvy k sobě domů, což lze také označit za značně nezodpovědné chování, neboť si kolikrát pozve na návštěvu prakticky neznámé osoby, ženy i muže. Obklopuje se velmi nestabilními jedinci, její bývalý přítel byl mladý muž, žijící výhradně z drobných brigád a z invalidního důchodu, kterého přes měsíc plně živila.

Tato mladá žena je výrazně umělecky orientovaná, vyšla jí sbírka básní, která byla nominována na velmi prestižní českou literární cenu, zhruba před měsícem vydala spolu se svým kamarádem hudební CD, kde zpívá. Pořádá autorská čtení, ze kterých drobný výdělek má, ale často jí to uhradí pouze náklady na cestu. V otázce své tvorby se cítí frustrovaná, své sbírky rozdala mezi známými, do CD investovala mnoho času a financí, ale stejně ho občas někomu jen tak zadarmo dá, neboť je obklopena spíše jedinci, kteří jsou stejně jako ona nezaměstnaní. Případně jí přijde hloupé, aby za její CD někdo platil.

Hlavní současnou starostí slečny Q. je zaplacení vysokého nájmu, který činí spolu s poplatky deset tisíc. V okamžiku, když jsem se slečnou Q. komunikovala ohledně detailů této kazuistiky, tak se cítila dobře, věřila, že peníze na nájem a jídlo nakonec sežene.

Sociální diagnóza:

Slečna Q. je již 14 měsíců registrovaná na Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. Jedná se o vysokoškolsky vzdělanou mladou ženou, která aktivně hovoří anglickým a německým jazykem, momentálně se učí základům ruštiny, je velmi komunikativní a výrazně umělecky nadaná.

Problémový je psychický stav slečny Q., deprese a hraniční porucha osobnosti ji znemožňuje se plně sociálně začlenit, ale slečna Q. je přesvědčená, že invalidní důchod jí nikdy neodsouhlasí, prý už o takové eventualitě mluvila se svým psychiatrem. Chronicky odkládá své povinnosti, nebyla schopná přes měsíc a půl odeslat motivační dopis a životopis. Dále odkládá návštěvu neurologa, objednání se k novému psychiatrovi a psychoterapeutovi, k psychiatrovi dochází nepravidelně, na Úřad práce taktéž. Je u ní narušena struktura vnímání dne, většinu aktivit v domácnosti odkládá, na nákupy jí občas dochází přátelé.

Slečna Q. udržuje poměrně bohatý společenský život, přesto některé její přátele nelze označit za ideální, což si slečna Q. uvědomuje, jedná se především o dlouhodobě nezaměstnané jedince, kteří neplánují nastoupit do zaměstnání, žijí převážně ze sociálních dávek, jejich hlavní životní náplní je umění a tzv. přežívání ze dne na den. V současné době se slečna Q. skutečně snaží udržovat styky s jedinci plně sociálně začleněnými.

Zdravotní stav je (když pomineme hraniční poruchu osobnosti) relativně dobrý, trpí chronickými bolestmi zad, byla svým praktickým lékařem poslána na neurologii, ale tam ani po týdnu nebyla schopna dojít, i když momentálně opět hlídá děti a ven chodí běžně.

Problém je nedostatečná pohybová aktivita, slečna Q. nechodí na procházky a ani jinak nesportuje. Poruchy příjmu potravy nejsou u ní diagnostikovány, ale stále ještě konzumuje příliš cukru a nemá optimální stravovací návyky, její strava není vyvážená také částečně kvůli nedostatečným příjmům.

Sociální terapie:

Slečna Q. má největší problém se ztrátou pracovních návyků. Vhodné by bylo využít nabídky některého z místních Job klubů, který by jí byl především ku prospěchu v náviku dochvilnosti, ke zlepšení skupinové spolupráce, dále by se tam mohla naučit efektivněji organizovat svůj den a více se zapojit do dění ve společnosti.

Dobré by také bylo, aby se učila pravidelnosti, např. alespoň jednou týdně docházet do svépomocné skupiny osob s hraniční poruchou osobnosti (či obecně skupiny osob s psychiatrickým onemocněním). Problém je, že nárazové brigády jsou velmi nepravidelné a hlavně nezávazné, takže je slečna Q. může bez velkých obtíží zrušit, za což jí nehrozí žádný postih. Hlídní dětí je pro ni v tomto bodě prospěšné zejména v tom, že cítí odpovědnost za svěřenou důvěru, kterou do ní rodiče dětí vkládají, a je schopna dorazit na hlídání včas.

Dobrovolnictví by ji také naučilo lépe organizovat svůj čas, nabýt novou sebedůvěru a naučit se pravidelně vycházet ven mezi lidi. Ideální by bylo, kdyby se pro ni našlo nějaké uplatnění v rámci dobrovolnictví, kde by mohla doprovázet někoho např. do bazénu, měla by volný vstup, rozvíjela by se po stránce profesní, ale i po stránce fyzické. Avšak dobrovolnictví slečna Q. nyní radikálně odmítá. Říká, že ji dobrovolnictví naplňovalo po stránce emoční, ale nyní se veškeré její myšlenky stáčí k tomu, z čeho zaplatí nájem, co si bude moci dovolit koupit k večeři, sama sebe vnímá jako sociálně potřebnou. Nemá dostatek sil, aby hledala zaměstnání a ještě zadarmo rozdávala svůj čas. Slečna Q. je přesvědčena, že dobrovolnictví by se měli věnovat lidé, kteří neřeší tak svízelnou finanční situaci jako ona. Připouští, že v okamžiku, kdy bude psychicky zdravá, finančně zajištěná, zaměstnaná, tak by se opět dobrovolnictví v menším rozsahu mohla věnovat.

7.6 Případová studie uchazečky o zaměstnání slečny F. – říjen 2013

Osobní data:

Slečně F. je 22 let, narodila se v Praze, kde také úspěšně absolvovala střední odbornou školu ukončenou maturitní zkouškou. Žije v malé vesnici poblíž Berouna spolu se svými rodiči. Slečna F. je tři měsíce registrována na Úřadu práce jako uchazečka o zaměstnání.

Sociální a rodinná anamnéza:

Slečna F. se narodila v Praze, kde také žila do svých devatenácti let. Dětství zpětně nevidí jako příliš příjemné období, velmi brzy jí umřela babička a děda z tátovy strany, sama byla často nemocná a školu kvůli své dyslexii a dysgrafii příliš nezvládala, proto byla na druhém stupni přeložena do třídy s malým počtem žáků, která byla zaměřena právě na děti se specifickými poruchami učení. Se spolužáky na ZŠ si nerozuměla, slečna F. hovoří o tom, že ji šikanovali. Ukončuje základní školu s vynikajícími výsledky, zpětně to komentuje slovy, že „nám tupcům dali všem výborné, nadsazené známky, aby nás alespoň někde přijali na dobrý prospěchový průměr“.

Jinak byla velmi aktivní, měla mnoho koníčků, chodila plavat, šermovat. Navštěvovala pravidelně skautský oddíl, kde později dělala i vedoucí. Přátele si slečna F. nacházela především na těchto volnočasových aktivitách.

Na střední odborné škole sociální (obor Pečovatelství) začala mít výrazné problémy s prospěchem, dvakrát propadla z matematiky a zároveň z anglického jazyka. Své problémy se zvládnutím výuky řešila se školní výchovnou poradkyní a v pedagogicko-psychologické poradně, kde jí bylo sděleno, že by měla přestoupit spíše na nějaký méně náročný učební obor. Toto doporučení odmítla.

V době svého studia na střední škole se přes rok a půl věnovala dobrovolnické činnosti. Pravidelně pracovala s lidmi s mentálním postižením, dobrovolnictví ji naplňovalo, považuje to za dobrou zkušenost, kde se naučila trpělivosti a toleranci, seznámila se za zajímavými lidmi. Její činnost spočívala v doprovodech domů a do práce, dále se třikrát zúčastnila víkendových pobytů, kde dělala osobní asistentku.

V devatenácti letech se přestěhovala spolu se svými rodiči mimo Prahu. Toto stěhování nebylo úplně dobrovolné, neboť otec slečny F. měl dluhy, takže de facto byli svou

rodinnou finanční situací donuceni přestěhovat se z poměrně velkého bytu v lukrativní části Prahy do malého domu na vesnici. Nové bydlení je náročné z hlediska dopravní dostupnosti, do školy jí cesta trvala přes dvě hodiny.

Otec slečny F. nedokončil střední odbornou školu, momentálně podniká, ale nepříliš úspěšně. Rodinu fakticky živí matka, se kterou na rozdíl od otce vychází slečna F. velmi dobře. S otcem si nerozumí, často se hádají, slečna F. chtěla kvůli narušenému vztahu s otcem odejít z domova a bydlet u prarodičů, kde to však také není úplně ideální.

V červnu tohoto roku slečna F. úspěšně odmaturovala, okamžitě si začala hledat zaměstnání v oboru. Nechtěla však dělat pečovatelku v domově pro seniory, spíše se chtěla zaměřit na jiné cílové skupiny, například lidi s mentálním postižením a bezdomovce. Ovšem bez potřebné doby praxe ji jako absolventku nikde nechtěli přijmout. Proto se začíná zajímat o práci v administrativě, v call centrech, absolvovala více než 25 pohovorů, ale nikde ji nezaměstnali.

Současné poměry:

V současné době je slečna F. tři měsíce registrovaná na Úřadu práce jako uchazečka o zaměstnání. Je svobodná, bezdětná, bez vážné partnerské známosti. Je velmi motivovaná najít zaměstnání, ale zároveň se cítí frustrovaně, protože stále žije s rodiči, i když nějaké zaměstnání získá, tak stejně nebude mít dostatek financí, aby si mohla pronajmout nějaký byt. Je také výrazně aktivní, co se hledání zaměstnání týče, chodí na pohovory, každý den hledá na internetu nové nabídky práce, rozesílá životopisy.

Denní režim je naplněn především internetem (zde ovšem hledá i práci), hodně kouká na televizi. Snaží se o pravidelný režim, ráno si nařídí budíka na sedmou, věnuje se domácím činnostem, chodí na procházky, stýká se s přáteli, což jsou převážně zaměstnaní lidé, případně studenti.

Slečna F. se nakonec rozhodla nastoupit jako prodejkyň specialista (tedy doplňovat zboží) do prodejny obchodní firmy Ahold, je to práce, na kterou je její středoškolské vzdělání příliš vysoké, obává se, že ji to nebude bavit, ale je pevně rozhodnuta nastoupit a při zaměstnání si hledat něco zajímavějšího, neboť „současná situace mě ničí fyzicky i psychicky, cítím se jako úplný pól, kterého nechtějí ani na tak podřadnou a otravnou práci, jakou představuje call centrum.“ Navíc finanční situace rodiny není zase tak dobrá,

slečna F. chce alespoň trochu pomoci své matce, která je v současné době hlavní živitelkou rodiny.

Sociální diagnóza:

Slečna F. je tři měsíce registrována na Úřadu práce jako uchazečka o zaměstnání, tedy její nezaměstnanost spadá do krátkodobé. Je absolventkou střední odborné školy, pro potenciální zaměstnavatele je neatraktivní především kvůli nedostatečné praxi.

Práci hledá s velkým nasazením, prakticky ihned po maturitní zkoušce začala chodit na pohovory a rozesílat životopisy. Je velmi motivována, chce pomoci matce s nelehkou finanční situací a zároveň se chce osamostatnit, neboť život s rodiči jí nevyhovuje především kvůli špatnému vztahu s otcem.

Psychický stav je horší, pociťuje zklamání, únavu, mírnou frustraci, má snížené sebevědomí („proč zrovna mě nikde nechtějí?“), ale na druhou stranu neztrácí naději a chce pracovat za každou cenu, takže v nejbližší době by ráda nastoupila alespoň jako doplňovač zboží. Tato pozice se jí nelíbí, je přesvědčená, že se jedná pouze o krátkodobé zaměstnání.

Zdravotní stav je dobrý, pohybová aktivita je v normě, začala běhat a trochu ráno posilovat. Pravidelně chodí darovat krev. Občas si stěžuje na bolesti hlavy a žaludku, chodí s tím na specializovaná lékařská pracoviště, ale nikdy se žádný nález nepotvrdil, slečna F. tvrdí, že si je vědoma, že její obtíže pramení především ze stresu a psychické zátěže.

Sociální terapie:

Pokud slečna F. skutečně nastoupí na výše zmíněnou pozici, bylo by vhodné, aby si doplňovala požadovanou praxi třeba jako občasná asistentka nebo dobrovolnice, kde by zároveň mohla zadarmo absolvovat vstupní dobrovolnický akreditovaný kurz.

Dobrovolnickou činnost v době své nezaměstnanosti nevykonává, neboť říká, že se cítí natolik vyčerpaná všemi pohovory a otrávená z lidí, že by se nedokázala plně věnovat cizím problémům. Dobrovolnictví si umí představit teprve v okamžiku, kdy bude mít nějakou stálou práci, která jí dá pocit jistoty a „více mě hodí do psychické pohody“.

